

Jumalateenistus Nõos P, 17.01.21 kell 11.00, 2. pühapäev *post Epiphania*s

Lektsioonid: Js 62:1–3; Tt 1:1–3

Pihikõne: 2Kr 6:2

Jutlus: Lk 4:16–21

Laulud: 282 (1–7); 264 (1–3, 4); 173 (1–3); 296 (1–5)

Jeesus tuli ka Naatsaretti, kus ta oli üles kasvanud, ja läks oma harjumust mööda hingamispäeval sünagoogi. Ja kui ta tõusis lugema, anti tema kätte prohvet Jesaja raamat. Ta rullis raamatu lahti ja leidis koha, kuhu oli kirjutatud: „Issanda Vaim on minu peal, seepärast on ta mind salvinud. Ta on mind läkitanud kuulutama vaestele rõõmusõnumit, kuulutama vangidele vabakslaskmist ja pimedatele nägemist, laskma vabadusse rõhutuid, kuulutama Issanda meelepärast aastat.” Ja keeranud raamatu kokku, andis Jeesus selle sünagoogi teenri kätte ja istus maha. Ja kõikide silmad sünagoogis vaatasid ainiti teda. Tema hakkas neile rääkima: „Täna on see kirjakoht teie kuuldes täide läinud.”

Tänase pühapäeva teema meie kirikukalendri järgi on „Jeesus ilmutab oma jumalikku väge“. Ilmumisaja teisel pühapäeval on läänekirikus, sh meie kirikus, loetud ka kirjakohta Jh 2:1–11 ja selle alusel jutlustatud.

Jh 2:1–11 teeb Jeesus Kaana pulmas oma esimese imeteo: muudab vee veiniks. Selle imeteo puhul on tõepoolest selge, kuidas Jeesus oma jumalikku väge ilmutab: tavaline rändjutlustaja või isegi prohvet sellist imetegu juba ei tee (ehkki, tõsi, VT prohvetid Eelija ja Eliisa tegid samuti vägevaid tegusid)!

Ent kuidas ilmutab Jeesus oma jumalikku väge siis tänases kirjakohas Lk 4:16–21, mis kirjeldab Jeesuse ülesastumist oma kodulinna Naatsareti sünagoogis? Seal ta ju midagi imelist ei teinud, ainult luges ja kommenteeris?

Esmalt tuleb arvestada, et Jeesus oli seal Naatsareti sünagoogis väga tuntud. Meie kirjakohta alguses mainib Luukas, et Jeesus oli Naatsaretis üles kasvanud. Kui loeme edasi meie kirjakohtale järgnevat Lk teksti, siis selgub, et kõik sünagoogis viibijad teadsid tema isa Joosepi nime. Ja paralleelkohtades Mt ja Mk järgi on rahvale teada ka tema ema ja vendade nimed. See kõik on, arvestades Naatsareti tollast väiksust (piibliteadlaste arvates elas Jeesuse ajal Naatsaretis 400–500 inimest, seega neli korda vähem inimesi kui praegu nt Nõo alevikus), muidugi täiesti normaalne.

Teiseks käitus Jeesus tol hingamispäeval ehk laupäeval, mil sünagoogiteenistus aset leidis, vähemalt algul täiesti normaalselt. Sünagoogis oli tavaks lugeda esmalt seadust, mida tegi vaimulik. Seejärel aga võis iga täiskasvanud juudi mees lugeda prohvetiraamatust vabalt valitud koha.

Nii Jeesus tegigi. Küllap oli ta seda teinud ka palju kordi varem ja teda oli ka nähtud seda tegemas. Kuid Luukas kasutab siin Jeesuse puhul sõna εἶπεν 'leidis': ta leidis rullraamatu lahti keeranult kirjakohta. Seega ei läinud Jeesus lugema kindlalt ettemõeldud kohta, vaid leidis kirjakohta näiliselt juhuslikult, tegelikult aga jumaliku ettenägelikkusega.

Seda ettenägelikkust muidugi kohalviibijad veel pelgalt teksti lugemise järgi ei adunud. Tekst pärines, nagu öeldud, prohvet Jesaja raamatust. Luukas kasutab piibliteadlaste arvates VT kreeka keelse tõlke ehk Septuaginta teksti Js 61. peatüki algusest, kuid lisab sinna veel mõned Jesaja mõtted: nt Js 58:6 (mõne arvates ka Js 29:18).

St kogu Luuka teksti meile teadaolevas Js 61. peatüki alguses pole, kuid põhijoontes on siiski kõik teemad olemas: 1) Issanda Vaim on minu peal, 2) ta on mind salvinud, 3) ta on mind läkitanud kuulutama rõõmusõnumit vaestele (Jesajal on „alandlikele“, kuid Lk-s näivadki need sõnad olevat sünonüümid), 4) ta on mind läkitanud kuulutama vangidele vabakslaskmist, 5) pimedatele nägemist, 6) Issanda meelepärast aastat. Seitsmes osalause erineb Lk ja Js versioonis: Luukal on „laskma vabadusse rõhutuid“, Jesajal aga „parandama neid, kel murtud süda“. Siinkohal võetaksegi appi Js 58:6, kus on ka mõte rõhutute vabakslaskmisest. Siiski pole selline tähenduse erinevus määrav.

Saksa piibliteadlane Gottfried Voigt rõhutab aga seda, et Jeesus (ja Luukas) lõpetab oma prohvetiraamatu tsitaadi reaga Js 61:2a „...kuulutama Issanda meelepärast aastat“ ega loe enam

järgmist rida: „...ja meie Jumala kättemaksu päeva“.

Võib-olla siin oli esimene koht, mil Jeesuse kuulajad sünaagias südames võpatasid: miks lõpetab Jeesus lugemise sellise ebaloogilise koha peal? Luukas kirjeldabki valitsevat olukorda nii: „Ja kõikide silmad sünaagias vaatasid ainiti teda.“

Kuid siis järgneb, nagu lugesime, veel midagi enamat: Jeesus andis rullraamatu sünaagoogi teenri kätte, istus maha ja õpetas kuulajaid (Pühakirja loeti seistes, kuid õpetati istudes): „Täna on see kirjakoht teie kuuldes täide läinud.“ Mille peale siis Luukas ütleb (see järgneb meie kirjakohtale): „Ja kõik tunnustasid teda ja imestasid, et tema suust tulid sellised armusõnad...“

Võib küsida, mille peale kohalviibijad, siis nii väga imestasid.

Esmalt võib-olla, selle üle, et Jeesus, nagu öeldud, ei lugenud Jesaja kirjakohta järgnevat mõtet „ja kuulutama meie Jumala kättemaksu päeva“. See võis mõjuda tõesti ootamatult, sest rahvas oli harjunud kuulma koos VT armukuulutusega ka hukkamõistust: kes on Jumalale kuulekad, need pääsevad, kes mitte, need hukuvad.

Meenutame korra Ristija Johannese kuulutust, sest ka tema kõneles põhimõtteliselt sama skeemi järgi. Mäletatavasti tsiteeris oma avalikku tegevust alustav Ristija Lk 3 järgi samuti prohvet Jesajat (Js 40:3–5): „Hüüdja hää on kõrbes: valmistage Issandale tee ... siis saavad kõik inimesed näha Jumala päästet.“ Kuid seejärel ütles Ristija (Lk 3:7j), et on tulemas Jumala viha ja tuleb kanda meelearandusele kohaseid vilju.

Kuid Jeesus jättis oma Naatsareti sünaagoogi esinemisel ära kättemaksupäeva meenutamise. Meie, kes oskame UT ja kristliku traditsiooni taustal seda kõike tõlgendada, saame aru, et Jeesus viitas siin iseendale kui Õnnistegijale, kes päästab inimesed Jumala kättemaksust. On aga hämmastav, et juudi mehed, kes teda kuulasid ja kellel polnud ei UT-d ega kristlikku traditsiooni, said siiski aimamisi midagi sarnast aru! Küllap tajusid nad Jumala erilist juuresolekut.

On nimelt vihjatud (Fritz Rienecker. Wuppertaler Studienbibel), et Jeesuse Jesaja-tsiitaat viitab Kolmainsuse kohalolekule – samuti nagu Luukas kirjeldab ka Jeesuse ristimist, millest kõnelesime eelmisel pühapäeval. Nimelt võib väljendit Issanda Vaim mõista Jeesuse suus ka „Issand ja Vaim“ – muidu oleks öeldud Püha Vaim. Jeesuse peal on korraga Jumala Isa Vaim ja Püha Vaim ning just seepärast on Jeesus salvitud ehk Kristus.

Kuid Jeesuse kuulajaile tolles Naatsareti sünaagias mõjus ka sõnum, mille Jeesus – nüüd siis aimatuna nagu Kristus – prohvet Jesaja sõnade abil edastas: vagad inimesed ehk usklikud pääsevad kaduvusest, patu vangid saavad vabaks, Jumala kirkuse suhtes pimedad inimesed hakkavad seda nägema, ülekohtuse inimühiskonna all kannatajad saavad sellest priiks. Ja algab Issanda meelearane aasta.

See viimane väide vajab veidi selgitust. Nimelt on Jesaja mõelnud selle väljendiga Moosese Seaduse (3Ms 25:13) järgset juubeliaastat, mil ühiskond kustutas võlad, pandiks antud eraomand anti omanikule tagasi ja alustati elu justkui puhtalt lehelt.

Jeesuse suus omandab juubeliaasta aga hoopis laiema tähenduse. See kuulutab uue ajastu algust, mil Jumal on kustutanud kõigi inimeste võlad, kes usuvad Jeesusesse Kristusesse. Ja kas pole tunnuslik, et me nimetame ju alates Jeesuse sünnist kõiki aastaid Issanda aastaks (*annus Domini*>*anno Domini*)?!

Seega elame me Issanda aastal, mis on küll „veninud“ juba 2000 aasta pikkuseks, kuid üks ole tuhat aastat Jumala jaoks nagu üks päev!

Niisiis on viimased 2000 aastat eriline aeg, mil taevas on lahti ja sinna pääsemine on võimalikuks saanud kõigi inimeste jaoks. Mis siis muud kui seada oma elu selle pääsemise nimel sisse!

Tänase maailma elu vaadates tundub küll, et see Issanda meelearane aasta pole kuigi huvitav teema. Inimesed soovivad oma elus leida õnne kuidagi teisiti, iseene jõu ja maiste vahenditega. Lühikeses perspektiivis selline mõtteviis ehk töötabki. Kuid mitte pikas. Seepärast on igal inimesel oluline näha oma elu ajutisena, ühe murdosana Issanda meelearasest aastast. Ja mitte seda talle antud võimalust ära raisata isikliku õnne otsimise peale.

Kui juba Naatsareti sünaagias viibijad tajusid Jeesuses pelgalt tema lugemise kuulamise peale Jumala ligiolu, mis siis veel meie ajastu inimesed, kellel on olemas Pühakiri ja sakramendid! Seepärast kasutagem aega õigesti. Nagu ütleb apostel Paulus 2Kr 6:2: „Ennäe, nüüd on ülisoodus

aeg! Ennäe, nüüd on päästepäev!“
Aamen.